

Lietuvos meno kūrėjų asociacija

Iš Suvalkijos lygumų į „Vilniaus Lietuvos sostapilį“

2014-06-20

ŽURNALAS: LITERATŪRA IR MENAS

TEMA: Publicistika

AUTORIUS: Vida Girininkienė

DATA: 2014-06

1904 metais gegužės 7 dieną atgavus spaudą daugelis knygnešių, net ir nebaigę jokių mokslų, intelektualioje aplinkoje subrendo, išsilavino ir ryžosi nebesiskirti su knyga. Vilnius, XX amžiaus pradžioje tapęs lietuvių kultūros ir tapatumo židiniu, traukė ne vieną jauną žmogų atvykti ir dirbti savo tautai. Ne išimtis buvo ir iš Šakių rajono kilę žmonės, iš kurių net šeši 1904 metais aktyviai įsijungė į pirmojo legalaus lietuviško dienraščio „Vilniaus žinios“ darbuotojų gretas. Tarp jų išskirtinė figūra buvo savamokslis knygnešys, poetas, vėliau laikraščių redaktorius Kastas Stiklius. Kokioje aplinkoje jis subrendo? Kokie žmonės jį supo?

Lietuvos Mokslų Akademijos Vrublevskių bibliotekos (LMAVB) dokumentai ir nuotraukos pateikia ne tik galimus atsakymus, bet ir klausimus, kurie iškyla bandant vienos ar kitos asmenybės veiklą suvokti ne per biografijų faktus, o per epochos virpesį, modernios lietuvių tautos formavimosi peripetijas. Laikmetis iškėlė daugybę talentų – poetų, režisierių, dailininkų, turėjusių galimybės pasireikšti lietuviškuose vakaruose ir netgi uždirbti. Kaip vertinti jų kūrybinius ieškojimus ir pasiekimus? Ar galima lengva ranka nubraukti to meto visuomenei reikalingą, tačiau šiandienos kriterijus neatitinkančią kūrybą? Koks buvo santykis tarp provincijos ir Vilniaus, keliems dešimtmečiams tapusio kultūros sostine, kurio branduolį ir sudarė iš provincijos kaimų ir miestelių suvažiaavę žmonės? Klausimų daugiau nei žinomų atsakymų... (Visos datos pateikiamos naujuoju, tai yra dabar vartojamu stiliumi).

Pirmieji „Vilniaus žinių“ bendradarbiai iš Šakių krašto

1904 metų spalį, dar nepradėjęs dienraščiui „Vilniaus žinios“ eiti, jo redakcijoje jau dirbo 12 asmenų, kuriems Petras Vileišis mokėjo algas. P. Vileišis, Peterburge baigęs du universitetus ir beveik 20 metų įvairiose Rusijos imperijos vietose dirbęs geležinkelių ir tiltų inžinieriumi, į Vilnių atvyko XIX amžiaus pabaigoje. 1904 metų lapkritį P. Vileišis gavo leidimą įsteigti miesto centre (dabar Vilniaus g. 39) spaustuovę *spausdinimui kūrinių tik lietuvių kalba*, kurios vedėju iš Peterburgo pasikvietė patyrusį spaustuvininką Martyną Kuklą. P. Vileišio dešiniąja ranka tapo buvęs „Varpo“ ir „Ūkininko“ redaktorius, iš Liepalotėlių (buvęs Kriūkų valsčius) kilęs

Jonas Kriaučiūnas (1894–1941). Dienraščio administratoriumi paskirtas publicistas ir rašytojas Gabrielius Landsbergis-Žemkalnis. Tarp vadinamųjų „vyresniųjų“, pakviestų dienraštį rengti ir redaguoti, jau sukinėjosi iš Kubilėlių kaimo (buvęs Būblelių valsčius) kilęs Jonas Jablonskis (1860–1930) ir Povilas Višinskis. Spalio pabaigoje ar lapkričio pradžioje redakcijoje įsidarbino iš Papartynų kaimo (buvęs Šakių valsčius) kilęs Pranas Klimaitis (1885–1840), Veiverių mokytojų seminarijos auklėtinis. Jis čia jau rado žemietį iš Bliuviškių (buvęs Griškabūdžio valsčius) Jurgį Baltrušaitį (1882–1915), Seinų kunigų seminarijos klieriką, vertėją, mokėjusį italų ir kitų kalbų. Redakcijoje darbavosi ir iš Pavilktnių kaimo (buvęs Sintautų valsčius) kilęs Veiverių mokytojų seminarijos absolventas, 1893–1897 metais dirbęs „Vienybės lietuvininkų“ (JAV) redakcijoje – Jonas Kaunas (1873–po 1932)¹.

P. Klimaitis prisimins: *Naujai sulipdytoje redakcijoje man teko eiti Jono Kriaučiūno, faktiniojo redaktoriaus, padėjėjo bei pavaduotojo pareigas. Kazys Puida buvo redakcijos sekretorius, o Jonas Kaunas nuolatinis redakcijos narys. Skirtumas tarp vyresniųjų ir jaunesniųjų bendradarbių išnyko. Visi dirbome gražioje santarvėje, dirbome dienas ir naktis, beveik užmiršę, kas yra nuovargis ir poilsis.*²

Tačiau dirbti nebuvo lengva: trūko ir patirties, ir žmonių. P. Klimaitis: *Petro Vileišio spaustuvė jokiū būdu negalėjo rasti zecerių [raidžių rinkėjų – V. G.], mokėjusių lietuviškai bent susišnekėti. Iš Tilžės parsikviesti neleido rusų valdžia, o apgriozdus visą Rusiją, tebuvo rasti tik du raidžių rinkikai – Mikalauskas ir Narkevičius, bet ir tuodu apie mūsų rašybą jokie supratimo neturėjo.*³

1904 metais spalio 25 dieną P. Vileišis Miesto salės (dabar – Nacionalinė filharmonija) pastate atidarė pirmąjį lietuvišką knygyną. Vilniuje gyvenusius kitų tautų žmones, sudariusius daugumą, stebino kultūrinė veikla – lietuviški vakarai, spektakliai, operos, chorai, mokslinės ir švietėjiškos draugijos. Iš kur staiga atsirado tiek daug poetų, dailininkų, dainininkų, chorų? Ne atsirado, o visada buvo, reikėjo tik pabusti. Spontaniška kūryba ne visada buvo aukšto meninio lygio, tačiau ji turėjo kitą paskirtį – burti bendrai veiklai, vienyti vienam tikslui. Tai buvo, sakysim, minios, gatvės menas, tačiau jis turėjo žiūrovus ir auditoriją.

„Vilniaus žinių“ redakcija ir administracija 1905 metais: Sėdi iš kairės: Aleksandras Ratkus (spaustuvės sargas); Antanas Rucevičius (bendradarbis); Jurgis Baltrušaitis (vertėjas; redakcijos pasiuntinys); Marija Piaseckaitė (Šlapelienė; „Vilniaus žinių“ knygyno vedėja); Augustinas Paškevičius (knygyno darbuotojas, ekspeditorius), Martynas Kukta (spaustuvės vedėjas), Adolfas Vėgėlė (vertėjas), Jonas Kaunas (vertėjas); Pranas Klimaitis (vertėjas); redakcijos pasiuntinys; Petras Vileišis („Vilniaus žinių“ redaktorius ir leidėjas); Kazys Puida (sekretorius), Gabrielius Landsbergis-Žemkalnis (administratorius), Gabrielė Landsbergaitė (perrašinėtoja). Stovi iš kairės: spaustuvės darbuotojas; Mečislovas Dovoina-Silvestravičius (korespondentas); Kostas Stiklius (korektorius, spaustuvės darbuotojas); pasiuntinys; pasiuntinys; Jonas Siabas (buhalteris, knygyno darbuotojas); ekspeditorius. LMAVB.

Kastas Stiklius iš Liepalotų

Iš Liepalotų kaimo (buvęs Bublelių valsčius) kilęs Konstantinas Stiklius (gimė 1880 m. gruodžio 25 d.) nemėgo savo ilgo vardo. Jo trumpinys – Kostas – jam skambėjo

nelietuviškai, tai pasirašinėdavo – Kastas⁴. Ir artimieji jį taip vadino. 1904 metų rudenį jis gyveno Šakiuose pas varpininką ir knygnešį Praną Kriaučiūną. Lapkričio 28 dieną P. Kriaučiūnas gavo „Vilniaus žinių“ spaustuvėje išspausdintą pranešimą apie pirmojo lietuvių politikos, visuomenės ir literatūros dienraščio išleidimą, tad Kastukas, ilgai nesvarstęs, išvyko į Vilnių. Nebuvo naujokas: slapyvardžiais Liepukas, K. Stiklelis ir kt. įvairioje periodikoje jau buvo paskelbęs korespondencijų ir eilių, užrašęs ir Jonui Basanavičiui nusiuntęs pasakų, už draudžiamų knygų gabenimą ir platinimą pajutęs ir kalinio dalią – 1902 metais kalintas Kalvarijos kalėjime. Buvo išleidęs ir kelias eiliuotų feljetonų knygeles. Iš jų išsiskyrė 1903 metais Bitėnuose, slapyvardžiu Liepuks parengtos eiliuotos „Davatku Gadžinkos ir šiaip linksmos dainos“ ir ten pat tais pačiais metais Pamazgyniečio slapyvardžiu išleistos „Girtuoklių Gadžinkos ir kitos apie girtuoklystę dainos“. Bijūno slapyvardžiu 1902 m. Plimute (JAV) išleistas jo „Vienybėje lietuvininkų“ spausdintų apsakymų rinkinėlis „Nuskintas žiedas“. Šios knygelės išėjo gana dideliais tiražais (mažiausiai 1000), buvo perkamos ir skaitomos. 1906 metais „Vilniaus žinių“ spaustuvė išleido jo eilių rinkinėlį „Laisva valandėlė. Broliams dovanėlė“.

Taigi kelią pasirinko pats. Nors didelėje aštuonių vaikų šeimoje buvo vyriausias, tačiau, kaip matome, ūkininkauti nesiveržė, labiau traukė knyga. Ketverių metų tėvo išmokytas skaityti, kaip pats teigia, „(...) septynerių metų būdamas su anglimi visas sienas ir tvoras prirašinėjau. Nebuvo tada nei knygynų, nei bibliotekų, bet neliko apylinkėse tos knygos, kurios aš nebūčiau perskaitęs“⁵. 15 margų 144 prentų ūkio paveldėtoju tapo jo jaunesnis brolis Jonas.

„Vilniaus žiniose“ K. Stiklius dirbo korektoriumi, 1907 ir 1908 metais dar ir spaustuvės prižiūrėtoju (užveizdu). 1908 metais rugpjūčio 8 dieną laikraščio administratoriaus A. Moravskio išduotoje pažymoje nurodoma, jog K. Stiklius „(...) yra „Vilniaus žinių“ agentu prenumeratos ir apskelbimų rinkimu“⁶. Agentas – pagrindinis laikraščio platintojas, tarpininkas tarp redakcijos ir skaitytojo, kartais ir pardavėjas.

„Vilniaus žinių“ redakcijos gegužinė Verkiuose 1905 metais. Antroje eilėje 4 iš kairės Jurgis Šlapelis, šios eilės viduryje sėdi (su barzda) gegužinės rengėjas G. Landsbergis-Žemkalnis, šalia jo Marija Piaseckaitė (Šlapelienė), neatpažinta, Mečislovas Dovoina-Silvestravičius. Kostas Stiklius stovi viršutinėje eilėje, 2 iš kairės. Skelbiama pirmą kartą. LMAVB.

Pirmasis laikraščio numeris

„Vilniaus žinios“, savaitę atsilikusios nuo Antano Smilgos Peterburge išleisto savaitinio „Lietuvių dienraščio“, spaudai buvo rengiamas 1904 metais gruodžio 9 dieną. Dienraščio administratorius G. Landsbergis-Žemkalnis prisimins, kad tos dienos 10 valandą vakaro visi susirinko mažame spaustuvės kambarėlyje, nes „(...) kiekvienas norėjo koku nors būdu prisidėti, kad pirmasis „Vilniaus žinių“ numeris išeitų tyras nuo apsirikimų: korektūrų lapeliai skrajojo iš rankos į ranką, po kelis kartus buvo taisomi ir vėl spausdinami, ir...vis tik galų gale numeris neapsiėjo be korektūrų paklydimų, nes visi mes, improvizuoti korektoriai, žiūrėjom lapelius per sugraudinto džiaugsmo ašaras, belaukdami išsvajoto, sunkiai iškovoto kūdikio“. Gruodžio 10 dienos rytą, „(...) ketvirtai pasibaigus, pamatėm „Vilniaus žinių“ jau visiškai išspausdintus lapus,

smarkiai krintančius ant vienas kito. Tuomet, paėmęs tų pirmųjų lapų saują, padaviau juos ponui Jablonskiui, idant jis savo ranka išdalytų mums pirmąjį lietuvių dienraštį atminimui. Sugraudintas mokslininkas, paėmęs dienraštį, išdalijo jį tarp mūsų, savo gi rūpestingai sudėjo ir...pabučiavo, paskui įsidėjęs kišenėn lyg ką norėjo pratarti, bet gerklė, matyt, ašarų priplūdusi, balso neišdavė. Taip jis ir išėjo namo.“⁷ Dienraščio spaustuvėje dirbęs K. Stiklius atsimena, jog tą naktį mašinaatpleškino aštuonis tūkstančius⁸.

Jau nuo pirmojo numerio tarp redaktorių prasidėjo nesutarimai ir ginčai. Tai suprantama, pirmas laikraštis subūrė talentingus gabius žmones, neturėjusius iki tol progos išsikalbėti ir bendrauti. Tvirtos pozicijos laikėsi ir P. Vileišis, nenorėjęs paklusti partiniams interesams ir kišęsis net į kalbos reikalus. Jis norėjo viskam vadovauti ir tik kiek vėliau svarstė ir kitas laikraščio leidimo aplinkybes. Po kelerių metų K. Stiklius savo redaguojamame „Ežyje“, vaizdelyje „Piliozopiškas išsitarimas“, gan vaizdžiai perteikė pirmojo laikraščio pasirodymą: „- Aš, tai ne tu, o tu, tai ne Aš! - pasakė redaktorius ant pirmo lietuviško laikraščio pasirašęs savo pavardę.“⁹

K. Stikliaus rankraštiniame palikime saugoma 1905 metų pradžios „Vilniaus žinių“ redakcijos ir administracijos nuotrauka. Nuotrauka skelbta, tačiau K. Stiklius pateikė jos pilnesnį aprašymą, kuriuo remdamiesi patiksliname jos anotaciją.

„Vilniaus žinių“ redakcijos gegužinė

K. Stiklius savo atsiminimuose 1958 metais aprašė ir garsiąją „Vilniaus žinių“ gegužinę. Atrodytų, kas tai – gegužinė ir tiek, tačiau tuomet jos buvo susirinkimas, sueiga, suvažiavimas, lietuviškų dainų ir šokių šventė.

Netoli Vilniaus, Verkiuose, 1905 metų vasarą buvo suruošta „Vilniaus žinių“ dienraščio gegužinė. Joje dalyvavo redakcijos administracijos, spaustuvės, knygyno, Petro Vileišio mechaniškos dirbtuvės tarnautojai ir darbininkai su savo šeimomis.

Toje gegužinėje, Verkiuose, labai gražioje vietoje, buvo visa publika nufotografuota. Fotografijoje matosi visi gegužinės dalyviai (su vaikais) 77 žmonės. Tokia skaitlinė nedidelė, bet anuomet (prieš 50 metų), kai Vilniuje lietuvių ir su žiburiu buvo nelengva surasti, toks susirinkusių lietuvių būrelis kėlė tarpe susirinkusiųjų didelį džiaugsmą. Paties svarbiausio redaktoriaus – leidėjo Petro Vileišio gegužinėje nebuvo. Matyt, nebuvo tą dieną namie, ar šiaip svarbiais reikalais labai buvo užimtas, bet buvo gegužinės ruošėjas, labai žymus tuomet asmuo Gabrielius Landsbergis-Žemkalnis (sėdi barzdotas beveik ties viduriu iš apačios antroje eilėje). Iš tų 77-nių gegužinėje dalyvių kažin ar bent 7-eri šių dienų sulaukėm...(matau Purėną ir save – iš dešinės viršuje 4-tas – K. Stiklius).

Prisimenu – buvo sekmadienis – diena saulėta, šilta, Vylijos upe laiveliu galutį paplaukėme, išlipome į krantą, ir kaip puikiai pasijutome iš sudulkėjusio miesto išsprukę į gamtą, išlipę į krantą, į lankas, į pievas, pasiskirstėme, ai koks vaizdas mielas. Kai kas labiau paėję upėje gamtos prieglobstyje prausėsi, maudėsi, kas šildėsi, bėgiojo...

Šiek tiek apsitvarkius, susirinko visi į vieną krūvą paveiksluotis (fotografuotis). Po to kiekviena šeima susimetė atskirai kuopelėmis, mamos, moterys ir šeiminkės išrišo

savo nešulėlius, išsiėmė užteptinius, suvožtinius, visokius raguolius, garduolius ir prasadėjo pusiau bendras, pusiau pavienis užkandžiavimas. Skambėjo juokas, dainos ir garsios kalbos lietuviškai... Pabrėžiu – lietuviškai, nes tuomet Vilnius skendėjo svetimų kalbų labirinte. Buvo dainuota, rateliai eita, lenktynių bėgta – kaip kas mokėjo, taip šokinėjo, kaip kas išmanė, taip linksminosi. Vakare, temstant. laiveliu sugrižome pakilusia nuotaika į miestą.¹⁰

„Vilniaus žinių“ redaktoriaus ir leidėjo Petro Vileišio „paliudijimas“, išduotas Kostui Stikliui apie jo darbą laikraščio spaustuvėje 1905–1908 metais. 1909 m. sausio 12 d. LMAVB.

Razbaininkų himnas

Bendro darbo pradžioje būta nesutarimų, bet netrūko ir dainų, ir poezijos. Kostas Stiklius 1975 metais rašytuose autobiografiniuose apmąstymuose prisimins:

Kiek prisimenu, tai buvo tuoj po lietuviškos spaudos (1904) atgavimo. kai aplinkui Petro Vileišio leidžiamą dienraštį „Vilniaus žinios“ susikaupė kuopa spaudos darbuotojų, tarpe kurių teko būti ir man, Kostui Stikliui. Dienraščio redakcijoje, rodos administratoriumi, darbavosi Gabrielius Landsbergis-Žemkalnis. Jis kartą mane pasikvietė pas save, pasipasakojo, kad rašęs dramą „Blinda svieto lygintojas – žemaičių razbaininkas“, kurioje įeina ir daina, bet, kadangi jis esąs ne poetas, tai prašė manęs minėtą dainą parašyti. Aš jį smulkiai išklausinėjau, ką jis toje dainoje norėtų turėti. Jis man papasakojo ir pasakė gaidą. Ant rytojaus aš jam atnešiau „Razbaininkų himną“. Jis paskaitė, padainavo, jam patiko, man padėkojo ir įdėjo į savo rašomą dramą, kuri ir šiandien Žemkalnio „Blindoje“ figūruoja.¹¹

Tai garsioji: *Mes razbaininkėliai / Bivainių miškų / Didi vargdienėliai / Lietuvos laukų? Kad mums ponai skriaudas daro, / Mes, užpuolę ant jų dvaro, / Sunaikinsim juos!...* Galima priminti, jog šią po 1905 metų parašytą dramą iš rankraščio, paties G. Landsbergio-Žemkalnio režisuotą, 1907 metais lapkričio 25 dieną suvaidino jo paties įsteigtos meno draugijos „Vilniaus kanklės“ aktorių trupė.

Ar tikėti K. Stikliaus pasakojimu? Šis faktas minimas ir jo brolio Prano Stikliaus 1971 metais išleistuose atsiminimuose¹². Brolis mini, kad teatro mėgėjams statant operetę „Kaminkrėtys ir malūnininkas“, K. Stiklius parašė ir kupletus „O, prakeiktas apšvietimas“.

Knyga ir literatūra

Kostas Stiklius visą gyvenimą susiejo su knyga. 1907–1909 metais Vilniuje leido ir redagavo satyros ir humoro žurnalą „Ežys“. 1911–1915 metais gyveno Rygoje ir dirbo „Rygos naujienų“ redakcijoje. 1923–1924 metais Marijampolėje leido ir redagavo laikraštį „Šešupės bangos“. 1940 metais jo pavardė iškalta Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje (Kaune) įrengtoje Knygnešių sienelės III lentoje „Labai pasižymėję knygnešiai“. Sovietmečiu dirbo Krekenavos viešosios bibliotekos vedėju. Knyga jam buvo stebuklas. Reikalavdavo net bibliotekoje švariai nusiplauti rankas, o tik tada imti knygą. Gyveno vienišas, karo metais neteko žmonos ir abiejų vaikų. Iš sovietų valdžios, padedant Antanui Venclovai, kurio eilėraščius spausdino „Šešupės bangose“, prisiteisė

pensiją. Visą gyvenimą rašė. Mirė 1962 m. vasario 24 d. Krekenavoje (Panevėžio rajonas), ten ir palaidotas.

Iš viso K. Stiklius išleido apie 40 eiliuotų feljetonų, satyrų, eilėraščių rinkinelių. Iš jų išsiskiria Liepalotų kaime užrašytos ir jo parengtos 32 dainos, išleistos Tilžėje 1907 metais. Minėtų „Davatkų gadžinkų“ buvo dar keli leidimai. 1930 metais išleisto leidinio įvade K. Stiklius (slapyvardis K. Kastukas) rašo: *Buvau visai užmetęs mintį toliau „Davatkų gadžinkas“ išleisti, bet jau kelinti metai senųjų savo pažįstamų raginamas, naujai parengiau jas spaudai, dėl padidinimo knygelės šį tą senų dainų pridėjau ir leidžiu į plačią Lietuvą gerb. Martyno Jankaus žodžiais užbaigdamas: „Teteikia žemdirbiams sveiko jumoro ir tegelbsti juos iš nusiminimo“.* Ne vieną šių dainelių, tinkamų *dainuoti bei deklamuoti vestuvėse, gegužinėse, robaksuose, vakaruškose ir šiaip linksuose pramogėlėse*, skamba ir šiandien.

Kostui Stikliui išduotas „Lietuvos žinių“ korespondento pažymėjimas. 1930 m. kovo 7 dieną. LMAVB.

Kas buvo Kastas Stiklius?

Kas buvo Kastas Stiklius? Poetas? Prozininkas? Satyrikas? Žurnalistas? Redaktorius? Buvo kairiuju pakraipos, jo kūryboje ryškūs antiklerikaliniai motyvai. Dėl to turėjo priešų. Antano Smetonos redaguojama „Viltis“ jį vadino juokdariu, „poeta-eiliadirbiu“ ir kitais pašiepiamais vardais. Pats taip pat nevengė piktai pasišaipyti:

- Lietuva, tėvyne mano! Ko taip drebi, lyg drugio krečiama?

*- Ir tu drebėtum, kad šaldytų visoki „Šaltiniai“, apviltų visokios „Viltis“, skaldytų visokios „Vienybės“ ir marintų visoki „Atviri laišakai į tėvus lietuvius“!*¹³

Visą gyvenimą kūrė humoristinio pobūdžio eilėraščius. Juose atsispindi ne tik įvykiai, žmonės, bet ir epocha. 1958 metais parašytuose „Kolūkietiškuose dzinguliukuose“, kuriuos „kolūkiuose pasišvaistęs sudėstė Kostas Stiklius“, džiūgauja:¹⁴

*Turim dar tokią gamyklą...
Ne gamyklą, bet „peryklą“,
kur iš partinės malonės
palaimoje gema žmonės.*

*Štai vėl gimė. Vėl pilietis.
Gimė naujas kolūkietis.
ne pilietis, tai pilietė -
ji taip pat bus kolūkietė*

Priedainis

*Kukurūzai, kukurūzai-
naudingiausi augalai!
Kas augina kukurūzus,
to geriausi reikalai.*

*Dzingu dzingu dzinguliukai,
dzinguliukai, dzinguliai.
Kur užauga kukurūzai,
ten riebiausi gyvuliai.*

Ir kas dabar gali pasakyti: pašaipa tai, ar pagyra kukurūzų dirvonams? Tačiau vaizdas aiškus: tie kukurūzai ir buvo idėjiniai dzinguliukai, nuskambėję ir nutilę. Sovietmečiu augę ir dirbę tai gerai supranta.

Ar Kastas Stiklius buvo poetas? Ar jis pats norėjo juo būti? Ko gero, taip, nes sovietmečiu siekė tapti Rašytojų sąjungos nariu. Tačiau pasiekti aukštesnį meninį lygį kliudė, matyt, ne tik išsilavinimo stoka, bet ir aktyvus gyvenimo būdas. Tačiau viduje (ypač tai ryšku atsiminimuose ir laiškuose) visada krebždėjo Lyrikas, kartais gaivališkai aplenkdamas nenuoramą Kastuką. Paklauskime šio Lyriko 1906 metų eilėraštyje, paskelbtame rinkinėlyje „Laisva valandėlė. Broliams dovanėlė“:

Dainius

*Tai šičia vietelė man likus lyg tyčia,
Kad būtų kalnelis aplinkui matyčia;
Kas matos, kas girdis, kas dedas
po šalį?
Aš silpnas, pagelbos nieks duoti negali,-
O norins galėtų, bet noro neturi -
Tik gailis, nuskundžia, gailia akia žiūri;
O aš tik džiaugiuosi kvietkeliais
laukiniais,
Nes nēr man nē progos gērėtis
naminiais.
Čion pievos, čion lankos, upeliai
sruvena,
Daugybė paukštelių-giedorių gyvena.
Žiedelių gražybė: jų kvapas kaip saulė
Gaivingas, malonus, mieliasnis
kaip meilė
Nežinomo svieta gražybių dievaitės,
Ar Panemunynų lietuvės mergaitės...
Gėriuosi pasaule kol jaunas gyvuuju,
O gamtą kaip moku teip
ir apdainuoju.*

¹ Plačiau apie šiuos asmenis, žr. Girininkienė V. „Sintautiečiai - „Vilniaus žinių“ bendradarbiai (Ižvalgos)“, Valsčius, 2014 geg. 30 d., Nr. 39 (2174).

² Klimaitis P. „Vilniaus žinių pirmieji žingsniai. Atsiminimų žiupsnelis“, Židinys, Literatūros, mokslo, visuomenės ir akademiškojo gyvenimo mėnesinis žurnalas, XI tomas, Kaunas, 1930, p. 54, 55.

³ Aničas J. „Petras Vileišis. 1851-1926“. - Vilnius, 2001, p. 305.

⁴ Stiklius P. Mano rudens derlius. - Vilnius, 1971, p. 211.

⁵ Truputis mano pasisakymų apie mano (K. Stikliaus) rašymus, LMAVB, f. 141-17, l. 1.

⁶ Ibid., 141-26, l. 3.

⁷ Žemkalnis „Prie „Vilniaus žinių“ Nr. 1000 atminimui“, Vilniaus žinios, 1908, liepos 23 (rugpjūčio 3), Nr. 162 (1000).

⁸ Aničas J. op. cit., p. 374.

⁹ Pil. „Piliozopiškas išsitarimas“, Ežys, 1908. Nr. 1.

¹⁰ LMAVB, f. 141-54, l. 1.

¹¹ LMAVB, f. 141-2, l. 30.

¹² Stiklius P. Mano rudens derlius. Literatūrinis bendraautoris Robertas Keturakis. - Vilnius, 1971, p. 220.

¹³ Ežys, 1909, gegužė, Nr. 3, 4, 5.

¹⁴ LMAVB, f. 141-100, l.1-10.